

Ár 2010, miðvikudaginn 7. apríl, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Grétar Grétarsson, Guðlaug Brynja Ólafsdóttir og Hildigunnur Hafsteinsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 53/2009**:

**M
og
N
gegn
F,
FF
og
FFV**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og N, hér eftir nefnd sóknaraðilar, annars vegar, og F, FF og FFV, hér eftir nefnd varnaraðilar, hins vegar. Þegar vísað er til sóknaraðila án tilgreiningar er átt við sóknaraðila N.

Málið barst úrskurðarnefnd 2. október 2009 með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 30. september 2009. Með bréfum nefndarinnar, dagsettu 2. október 2009, var kvörtunin send varnaraðilum og þeim gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila F bárust með bréfi, dagsettu 2. nóvember. Með bréfi úrskurðarnefndarinnar, dagsettu 4. nóvember 2009 var bréfið sent sóknaraðila og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Bárust þær með bréfi sóknaraðila, dagsettu 9. nóvember 2009. Athugasemdir varnaraðila FF og varnaraðila FFV við kvörtun sóknaraðila bárust með bréfi þeirra, dagsettu 26. október 2009. Var bréfið sent sóknaraðila með bréfi úrskurðarnefndarinnar, dagsettu 27. október 2009, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Bárust þær með bréfi sóknaraðila, dagsettu 9. nóvember 2009. Með bréfi úrskurðarnefndarinnar, dagsettu 7. janúar 2010 var síðastgreindum varnaraðilum gefinn kostur á að gera athugasemdir við nefnt bréf sóknaraðila. Bárust þær með bréfi varnaraðila, dagsettu 22. janúar 2010. Með bréfi úrskurðarnefndarinnar, dagsettu 25. janúar 2010 var sóknaraðila gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum við síðastnefnt bréf varnaraðila. Bárust þær með bréfi sóknaraðila, rituðu 4. febrúar 2010.

Málið var tekið fyrir á fundum úrskurðarnefndarinnar 12. nóvember 2010, 7. janúar, 9. og 30. mars og 7. apríl 2010.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili Jón Egill gekkst undir greiðslumat hjá varnaraðila Sparisjóði Reykjavíkur og nágretnis hf. í febrúar 2006 vegna láns að fjárhæð kr. 20.400.000, sem hann hafði sótt um. Samkvæmt niðurstöðum greiðslumats, dagsettum 7. febrúar 2006, voru ráðstöfunartekjur sóknaraðila á mánuði taldar nema kr. 270.853 kr. og jákvæður afgangur kr. 24.864, að teknu tilliti til útgjalda, þ.á m. greiðslubyrði af væntanlegu láni frá varnaraðila. Benti niðurstaða greiðslumatsins því til þess að sóknaraðili gæti efnt skuldbindingar sínar. Kom fram í nefndu skjali að varnaraðili

Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis hf. bæri ekki ábyrgð á greiðslumatinu ef lántakandi hefði veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar um fjárhag sinn. Þá fæli jákvæð niðurstaða greiðslumats ekki í sér tryggingu fyrir því að skuldari efndi skyldur sínar. Sóknaraðili ritaði undir yfirlýsingu þess efnis að umræddar upplýsingar væru réttar og gefnar eftir bestu vitund hans. Mun sóknaraðili í kjölfarið þann 7. febrúar 2006 hafa gefið út skuldabréf að fjárhæð kr. 20.400.000 til varnaraðila Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis hf. Var lánið tryggt með veði í íbúð tengdamóður sóknaraðila, Halldóru Bjarneyjar Alexandersdóttur, kt. 180321-4629, að Gnoðarvogi 82 í Reykjavík. Samþykkti eiginkona sóknaraðila, Ólöf Elfa Sigvaldadóttir, kt. 120544-3149, veðsetningu umræddrar eignar á grundvelli umboðs Halldóru Bjarneyjar, dagsetts 28. desember 1999.

Sóknaraðilar munu síðan hafa notað hluta lánsfjárins til að kaupa hlutabréf í fjármálafyrirtækjum, sem urðu einskis virði við fall þeirra í október 2008. Mun sóknaraðili Jón Egill síðar hafa lent í vanskilum með afborganir af áðurgreindu láni. Með greinargerð sóknaraðila Jóns Egils, dagsettri 4. febrúar 2009, óskaði sóknaraðili eftir samkomulagi við varnaraðila Sparisjóð Reykjavíkur og nágrennis hf. um lausn málsins. Erindinu var hafnað með rafpósti varnaraðila síðar í þeim mánuði. Sóknaraðili Jón Egill óskaði eftir niðurfærslu lánsins með rafpósti til varnaraðila Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis hf. 18. júní 2009, en var með rafpósti 19. júní 2009 bent á að snúa sér til varnaraðila Arion banka hf., sem sæi um þau mál. Beindi sóknaraðili erindi sínu til varnaraðila Arion banka hf. með rafpósti 6. júlí 2009 og óskaði eftir niðurfærslu á láni sínu.

Málið barst úrskurðarnefnd með kvörtun lögmanns sóknaraðila, dagsettri 30. september 2009.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast þess að lán varnaraðila FF til sóknaraðila N, sem tekið var í febrúar 2006, verði fellt niður og að lán frá varnaraðila F sem greitt hafi verið með fyrrgreindu láni, „*verði endurvakið*“ á þann hátt að sóknaraðili skuldi þá fjárhæð, sem greidd hafi verið upp. Lán frá F verði „*ekki vaxtauppfært til dagsins í dag.*“ Til vara krefjast sóknaraðilar verulegrar lækkunar á láni frá varnaraðila FF þannig að sóknaraðili N geti staðið í skilum miðað við greiðslugetu sína.

Sóknaraðili kveðst ekki í aðdraganda lántökunnar hafa getað lagt fram nein gögn, sem sýnt hafi fram á að hann gæti greitt af láninu. Hafi hann á greindum tíma verið atvinnulaus og tekjur hans einungis 60% af atvinnuleysisbótum. Hann hafi hins vegar verið hvattur til málamyndagerninga og hafi lagt fram óþinglýstan húsaleigusamning að fjárhæð kr. 90.000 við son sinn, sem búið hafi hjá þeim hjónum, og yfirlýsingu á ómerktu bréfsfni um þjálfaralaun að fjárhæð kr. 50.000, sem kunningi hans hafi útbúið. Þá hafi hann lagt fram sölumat á 90 fermetra íbúð sinni að fjárhæð rúmar kr. 25.000.0000, sem hafi verið allt of hátt í febrúar 2006. Ennfremur kveðst sóknaraðili hafa lagt fram afrit af skattskýrslum undangenginna ára þar sem fram komi að hann hafi verið tekjulaus og eingöngu á skertum atvinnuleysisbótum um tíma. Hafi bæði honum og þjónustustjóra varnaraðila FF verið ljóst að um málamyndagerninga væri að ræða.

Sóknaraðili vísar einnig til þess að dóttir veðsala hafi skrifað undir skuldabréf á grundvelli almenns umboðs, án þess að umræddur gjörningur væri tilgreindur í umboðinu, og án tillits til þess að um væri að ræða aleigu veðsalans. Umrætt lán hafi átt að nota til endurbóta og stækkunar á eigninni. Hafi varnaraðili FF haft verulega hagsmuni af láninu þar sem varnaraðili hafi fengið góða vexti og verðmætara veð og

þar með betri tryggingar fyrir láninu eftir því sem á framkvæmdatíma leið. Sóknaraðili kveður lán til sín hafa verið allt of hátt og áhættusamt miðað við stöðu sína og greiðslugetu. Sóknaraðili kveðst hafa hugsað lánið til tekjuöflunar með þeim hætti að hann notaði það til hlutafjárkaupa og að tekjur af hækkandi gengi hlutabréfa stæðu undir framfærslu sóknaraðila og greiðslu afborgana, svo og kostnaði við endurbætur og stækkun fyrrgreindar fasteignar. Hafi ráðgjafar hjá banka og varnaraðila FF hvatt sig til kaupa á hlutabréfum í fjármálafyrirtækjum. Kveðst sóknaraðili ekki hafa séð áhættuna af þessum kaupum.

Sóknaraðili telur verðbréfaráðgjöf banka og varnaraðila FF hafa verið ranga og ófullnægjandi. Hafi greindum varnaraðila verið ljóst að sóknaraðili væri að kaupa verðbréf fyrir lánsfé. Hafi ráðgjöfin hins vegar engan veginn miðast við tekjulausan mann, sem tekið hafi dýrt bankalán til að kaupa áhættusöm hlutabréf. Kveðst sóknaraðili í einu og öllu hafa farið eftir ráðgjöf sérfræðinga banka og varnaraðila FF. Sóknaraðili vísar ennfremur til þess að bankarnir hafi verið gerendur á hlutabréfamarkaði og þannig haft áhrif á gengi hlutabréfa. Hefði ráðgjöf átt að taka mið af greindum upplýsingum, en ekki gert það.

Loks telur sóknaraðili að forsendur fyrir lánasamningi sínum við varnaraðila FF séu brostnar. Kveður sóknaraðili mánaðarlega afborgun af láni sínu hjá F hafa numið um kr. 60.000 á mánuði. Það lán hafi verið greitt upp með láni frá varnaraðila FF og hafi mánaðarlegar afborganir af því numið um kr. 90.000. Sú fjárhæð sé nú um 30% hærri. Vísar sóknaraðili að þessu til 36. gr. laga nr. 7, 1936.

IV.

Athugasemdir varnaraðila F

Varnaraðili F kveðst ekki geta fallist á kröfu sóknaraðila um að lán frá gamla F sem greitt hafi verið upp í byrjun árs 2006, verði endurvakið. Kveður varnaraðili F engin rök hafa verið færð fyrir þessu af hálfu sóknaraðila og telur að beina ætti erindinu að gamla F.

V.

Athugasemdir varnaraðila FF og FFV

Varnaraðilar FF og FFV. krefjast þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðilar vísa til yfirlýsingar sóknaraðila og maka hans þess efnis að þær upplýsingar, sem fram komi í niðurstöðu greiðslumats séu réttar og gefnar eftir bestu vitund og að þau samþykki að greiðslumatið sé fullnægjandi. Þá mótmæla varnaraðilar því að hafa hvatt sóknaraðila til þess að veita rangar upplýsingar við greiðslumat.

Varnaraðilar telja fullyrðingu um að varnaraðili FF hafi vísitandi lánað til aðila, sem ekki hafi getað staðið við afborganir sínar, og að þessum varnaraðila hafi mátt verið ljóst að verðmæti hinnar veðsettu fasteignar hafi verið ofmetið, bæði vera órökrétta og ekki studda neina gögnum.

Varnaraðilar FF og FFV vísa til þess að sóknaraðili hafi sjálfur átt frumkvæði að því að taka lán umfram fjárþörf vegna endurbóta á fasteign með það fyrir augum að fjárfesta í hlutabréfum. Hafi sóknaraðila ekki verið ráðlagt að taka lán til að fjármagna hlutabréfaviðskipti sín.

Varnaraðilar vísa til þess að hlutabréf séu ekki meðal þeirra fjármálagerninga, sem ekki séu taldir hæfa almennum fjárfestum. Hafi fjármálafyrirtækjum samkvæmt 8. gr. þágildandi laga um verðbréfaviðskipti nr. 33, 2003 einungis verið skylt að meta faglega þekkingu, fjárhag og reynslu viðskiptavinar ef um var að ræða óskráð

verðbréf eða afleiður þeim tengdum. Svo hafi ekki verið í tilviki sóknaraðila. Þá benda varnaraðilar á að ekkert liggi fyrir um að þeir hafi veitt sóknaraðila ráðgjöf vegna fyrirhugaðra verðbréfavíðskipta eða hvert hafi verið efni slíkrar ráðgjafar, hafi hún verið veitt. Jafnvel þótt varnaraðilar hefðu veitt slíka ráðgjöf hafi á engan hátt verið sýnt fram á að hún hafi verið röng, enda hafi gengi hlutabréfa stærstu fjármálafyrirtækja landsins farið stighækkandi meira og minna fram á mitt ár 2007. Sé því ekki ósennilegt að mönnum hafi í upphafi árs 2006 verið ráðlagt að fjárfesta í fjármálafyrirtækjum. Sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að starfsfólk varnaraðila FF eða FFV hafi með sagnæmum hætti valdið sér bótaskyldu tjóni, fremur en að mat viðkomandi sérfræðinga hafi verið óeðlilegt út frá þeim opinberu upplýsingum, sem þá hafi legið fyrir. Varnaraðilar kveða fullyrðingu sóknaraðila um að þeim hafi mátt vera kunnugt um meinta markaðsmisnotkun á verðbréfamarkaði hér á landi ekki eiga við nokkur rök að styðjast.

Varnaraðilar kveða einu forsenduna, sem breyst hafi frá greiðsluáætlun, dagsettri 7. febrúar 2006, vera þá að vísitala neysluverðs hafi hækkað umfram áætlanir, sem leitt hafi til þess að afborganir verðtryggðra lána hafi hækkað. Slíkt geti ekki talist ósanngjarnt í skilningi 36. gr. laga nr. 7, 1936. Þá geti það ekki verið forsenda lántöku að sú eign, sem lánsfé sé notað til að fjárfesta í, glati verðmæti sínu, enda hafi lánveitandi ekki ábyrgt slíkt.

VI.

Niðurstaða.

Kvörtun í máli þessu virðist mega skipta í tvo þætti, þ.e. annars vegar vegna ætlaðra annmarka á lánveitingu til sóknaraðila N 7. febrúar 2006 og hins vegar meinta annmarka á ráðgjöf um kaup á hlutabréfum, sem sá sóknaraðili og eftir atvikum sóknaraðili M eiga að hafa verið kaupendur að.

Sóknaraðilar krefjast þess aðallega að lán frá varnaraðila FF sem tekið var í febrúar 2006 verði felld niður og að lán frá varnaraðila F sem greitt hafi verið með fyrrgreindu láni, „*verði endurvakið*“ á þann hátt að sóknaraðili skuldi þá fjárhæð, sem greidd hafi verið upp, Lán frá F verði „*ekki vaxtauppfært til dagsins í dag.*“ Til vara krefjast sóknaraðilar verulegrar lækkunar á láni frá varnaraðila FF þannig að sóknaraðili N geti staðið í skilum miðað við greiðslugetu sína. Skilja verður málatilbúnað varnaraðila F svo að hann krefjist þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðilar FF og FFV krefjast þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Samkvæmt b-lið 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki fjallar úrskurðarnefndin ekki um kröfur, sem ekki verða metnar til fjár. Sá hluti kröfugerðar sóknaraðila, sem virðist beint gegn F og lýtur að því að lán frá gamla F sem þegar hefur verið greitt upp „*verði endurvakið*“ verður ekki metinn til fjár. Hefur úrskurðarnefndin engar heimildir til að verða við kröfu sóknaraðila þessa efnis. Er því óhjákvæmilegt að vísa þeim hluta aðalkröfu sóknaraðila frá úrskurðarnefndinni.

Að öðru leyti lýtur aðalkrafa sóknaraðila að því að skuld hans við varnaraðila FF verði felld niður, en til vara lækkuð verulega.

Sóknaraðili hefur lýst því yfir að áður en hann óskaði eftir láni frá varnaraðila FF hafi honum verið synjað um lán hjá öðrum lánastofnunum þar sem ljóst þótti að hann myndi ekki geta staðið í skilum með greiðslu af lánunum. Þá hefur sóknaraðili viðurkennt að hann hafi lagt fyrir téðan varnaraðila röng og villandi gögn í því skyni að standast greiðslumat. Hafi hann til málamynda lagt fram tilbúinn húsaleigusamning við son sinn, sem gefið hafi honum tekjur að fjárhæð kr. 90.000, og yfirlýsingu um að

hann fengi þjálfaralaun að fjárhæð kr. 50.000. Þrátt fyrir þetta skrifaði sóknaraðili undir yfirlýsingu þess efnis að upplýsingarnar væru réttar og gefnar eftir bestu vitund hans. Á framangreindum upplýsingum, sem sóknaraðili vissi að væru rangar, bar hann sjálfur ábyrgð. Var og sérstaklega tekið fram í niðurstöðum greiðslumats að varnaraðili FF bæri ekki ábyrgð á greiðslumatinu ef sóknaraðili hefði veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar um fjárhag sinn. Þær fullyrðingar sóknaraðila að téður varnaraðili hafi hvatt hann til að veita rangar upplýsingar og afhenda efnislega röng og tilbúin gögn eru með öllu ósannaðar. Er jafnframt ósannað að varnaraðila hafi vitað eða mátt vita að framlögð gögn væru röng og ættu ekki við nein rök að styðjast. Jafnvel þótt eitthvað kynni að hafa verið athugavert við greiðslumat eða lánveitingu nefnds varnaraðila verður ekki framhjá því horft að hvorutveggja grundvallaðist á þeim röngu gögnum sem sóknaraðili lagði fyrir varnaraðila FF. Fyrir vikið fékk sóknaraðili því vegna eigin athafna ranglega lán, sem hann hefði að öllu eðlilegu ekki fengið. Á þessu verður sóknaraðili N sjálfur að bera ábyrgð. Eru því engin rök til þess að fella niður eða lækka skuld sóknaraðila N af þessum sökum.

Sóknaraðilar virðast jafnframt byggja mál sitt á því að sakir rangrar upplýsingagjafar varnaraðila FF og FFV hafi þeir keypt hlutabréf í fjármálafyrirtækjum og ekki selt áður en bréfin urðu verðlaus. Er svo að skilja að sökum þessa eigi að fella framangreinda skuld sóknaraðila N niður eða lækka hana. Máltilbúnaður sóknaraðila að þessu leyti er allur hinn óljósasti og liggur ekki fyrir hvor sóknaraðila keypti hvaða verðbréf á hverjum tíma fyrir hverjar fjárhæðir eða hvert ætlað tjóns hvors um sig vegna hinnar meintu röngu ráðgjafar varnaraðila eigi að hafa verið. Liggur ekkert fyrir um að varnaraðilar hafi veitt sóknaraðila ráðgjöf um kaup og sölu hlutabréfa og þá hverja, og eftir atvikum í hverju henni kunni að hafa verið áfátt. Eins og málið liggur fyrir úrskurðarnefndinni eru því heldur engin rök til að fella niður eða lækka skuld sóknaraðila N af þessum ástæðum. Þá er heldur ekki fallist á að varnaraðilum hafi verið ljós eða mátt vera ljós hugsanleg markaðsmisnotkun. Auk þess verður ekki talið að sóknaraðili getið borið fyrir sig brostnar forsendur fyrir lántöku sinni eða að það sé ósanngjarnt af hálfu varnaraðila eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera fyrir sig lánsamning aðila. Samkvæmt framansögðu verður öllum öðrum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðila hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Þeim hluta aðalkröfu sóknaraðila, M og N sem lýtur að því að lán frá gamla F „verði endurvakið“ og „ekki vaxtauppfært til dagsins í dag“ er vísað frá úrskurðarnefndinni.

Öðrum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðilum, F, FF og FFV er hafnað.

Reykjavík, 7. apríl 2010.